

'Hoe goed ken je je familie werkelijk?'

Jarenlang publiceerde de Nederlandse medisch jurist Judith Fanto (50) alleen in vaktijdschriften. Nu debuteert zij met Viktor, een roman gebaseerd op de geschiedenis van haar Weens-Joodse familie. In de Oostenrijkse hoofdstad vertelt ze over haar zoektocht naar haar roots.

ANNEMART VAN RHEE

Total loss Judiths oudoom parkeerde ooit een auto tegen de pui van Café Landtmann.
MANFRED SCHMID

Judith Fanto spit in haar Sachertorte in het vijfsterrenhotel dat de caloriebom wereldfaam bezorgde. Wanneer ze hard lacht, kijkt ze verschrikt om zich heen. Want in deze gewijde taart-tempel vol kroonluchters en serieuze tapijten praat iedereen op gedempte toon en

blijken de obers bepaald geen lachebekjes. Wenen grossiert niet alleen in cultuur, grandeur en folkloristische kitsch, het is er ook behoorlijk ambtelijk en strikt, weet Fanto inmiddels. Voor haar debuutroman Viktor, vernoemd naar haar oudoom en deels gesitueerd in het Wenen op de drempel van de Tweede Wereldoorlog, deed ze uitgebreid archiefonderzoek in verschillende documentatiecentra.

Overal moest ze eerst in drievoud een aanvraag indienen en vervolgens rekening houden met strakke en soms curieuze openingstijden: alleen welkom op dinsdag van 14.30 tot 16.30 uur. Een heel gepuzzel, aldus de Apeldoornse over die exercitie.

De afgelopen jaren verbleef ze voor Viktor vijf keer voor langere tijd in de Donau-stad. Ze nam de tijd omdat ze wilde dat de historische feiten in haar verhaal tot in detail klopten: van de gebeurtenissen tijdens de Kristallnacht tot de toespraak van Hitler op de Heldenplatz in 1938.

Fanto: „Daarnaast wilde ik andere dingen weten om Viktor echt tot leven te brengen. Wat zag hij als hij in het Praterpark liep? Wat hoorde hij? Hoe rook het daar? Waar stapte hij in en uit de tram als hij van de

familiewoning aan de Schwartzenbergplatz naar het Rathaus ging? Ook wilde ik weten met wat voor auto hij de pui van het bekende Café Landtmann ramde tijdens een potje joyriden."

Want Viktor is het enfant terrible van de gegoede Weens-Joodse familie Rosenbaum. Hij neemt het niet zo nauw met regels en wetten, rijgt de onafgemaakte studies aan elkaar en is een appetijtelijke charmeur die na drie afspraakjes uitgekeken is op een vrouw.

Aan de hand van bijzondere vriendschappen en gezinsrituelen - na het eten luisteren de Rosenbaums steevast naar Bach, Beethoven en Mahler - schetst Fanto een schijnbaar ongecompliceerd bestaan met de statige stad als decor.

Die zorgeloosheid verdampt als het nazi-net zich sluit, waardoor onvermoede eigenschappen in Viktor worden aangeboord. Fanto smelt deze gebeurtenissen op verrassende wijze samen met de recente zoektocht naar haar Joodse roots van de Nijmeegse studente Geertje Rosenbaum. Zij ontdekt tijdens deze jacht een onwaarschijnlijk familiegeheim.

'Wenen is een bruisende stad, maar het is ook de stad van het grote zwijgen'

Na een wandeling langs diverse locaties uit haar boek, vertelt Judith Fanto verder in hotel Regina. Het monumentale pand fungeerde tijdens de Tweede Wereldoorlog als hoofdkwartier van de SS-staf. „Wenen anno 2020 is een heel bruisende stad, maar het is ook de stad van het grote zwijgen. Dit hotel bijvoorbeeld zou kunnen laten weten: hier werd in de oorlog de nazi-top ondergebracht, maar geen woord daarover op de website. Oostenrijk doet nog steeds alsof het het eerste slachtoffer van naziDuitsland was, terwijl Hitler hier in 1938 juichend werd binnengehaald. Maar men praat hier niet over die periode."

In haar eigen familie stuitte Fanto, evenals personage Geertje, op een soortgelijk zwijgen. „Rond de Joodse identiteit heerste vooral ongemak. Veel dingen werden niet gezegd en bepaalde woorden waren verboden vanwege associatie met vervolging. 'Transport' was 'vervoer'. En als ik vroeg naar overleden familieleden, kreeg ik altijd in bedekte termen antwoord: tante Laura, die leeft niet meer. In plaats van: zij is in de oorlog vermoord. Bijna de hele tak van de familie in Wenen is uitgeroeid. Van een Joodse opvoeding was geen sprake bij mij thuis. Integendeel: het was niet oké om Joods te zijn. Een soort afkeer van en angst voor de eigen komaf."

Die houding ontketende in Judith Fanto juist de drang om te onderzoeken hoe de vork in de steel zat. Omdat ze in haar eigen familie niet verder kwam, ging ze op jonge leeftijd op andere plekken op zoek naar informatie. Ze verslond boeken over het Jodendom in het algemeen en de Holocaust in het bijzonder. En net als Geertje - Viktor is deels autobiografisch - meldde zij zich als tiener aan bij een Joodse gemeente. „Vrijzinnig, orthodox? Ik had geen idee, ik kende de verschillen niet. Het ging mij maar om één ding: ik wilde weten waar ik vandaan kwam.

Niet voor niks zijn programma's als Spoorloos of DNA Onbekend zo geliefd, zegt ze. „Ik ben ervan overtuigd dat je familie invloed heeft op wie je bent en hoe je wordt. En vooral op wie je wilt zijn. Fijne familiewaarden kunnen je voeden. Aan de andere kant: er zijn natuurlijk ook verwachtingen en tradities die je minder aanspreken. Pas als je je hele geschiedenis kent, het volledige plaatje ziet, kun je beslissen wat je mee wilt nemen en wat je los wilt laten. Het gaat erom dat je die keuze hebt."

Ze zegt dat ze al op haar 20ste wist dat ze dit boek wilde schrijven. Toch was ze bijna drie decennia medisch jurist voordat ze de knoop doorhakte - „ik was klaar met die wereld, wilde creatiever bezig zijn" - en besloot fulltime schrijfster te worden. „Het was het goede moment. Niet eerder had ik dit boek met zoveel liefde, diepgang en nuance

kunnen schrijven. Daar is levenservaring voor nodig. Door en voor mijn werk had ik een aanzienlijk aantal publicaties in vaktijdschriften en als jurist leerde ik hoe ik mij heel precies kon uitdrukken. Daar heb ik voor de roman veel aan gehad."

Viktor verschijnt behalve in Nederland ook in Zwitserland, Duitsland en Oostenrijk. Tot verrassing van Fanto werd haar debuut nog voordat ze het af had verkocht aan die landen. Opmerkelijk, die belangstelling. Haar analyse: „Ik snijd een aantal relatief nieuwe onderwerpen aan. Over Joodse zelfhaat en -verloochening zijn eerder verhalen verteld, maar ik laat van binnenuit zien wat die schaamte teweegbrengt, hoe gevoelig dit ligt en waar dit vandaan komt. Ook geef ik een inkijkje in de wereld van de orthodoxie: hoe werkt dat met het aanmelden en hoe wordt er naar een nieuweling gekeken?"

'Ik had dit boek niet eerder met zoveel diepgang kunnen schrijven'

Ze veranderde haar voornaam van Geertruide in Judith en ze draagt een kettinkje met een subtiele davidster. „Maar verder zie je niet aan mij dat ik Joods ben. Ik leid geen vroom of orthodox leven, ik heb ook geen koosjere keuken. Ik ben vooral vanbinnen een Joodse vrouw, die richtlijnen in acht neemt als anderen geen kwaad doen, omkijken naar medemensen en liefdadigheid. Ik heb dit boek geschreven om mijn voorouders en hun naasten te eren. En ook vanwege de boodschap: verbreek de keten met hen niet, maar herstel die juist. Tegelijkertijd houd ik mijn lezers een spiegel voor: kijk eens naar je familie en bedenk dan hoe goed je iedereen werkelijk kent."

Ondanks het verleden van Wenen en het nog altijd heersende zwijgen, houdt Fanto van de Oostenrijkse hoofdstad. Of beter: van de mensen die zij er ontmoet. „Toen ik op zoek ging naar het automerk waarmee Viktor de pui van Café Landtmann had kunnen rammen, belandde ik bij een

klein privémuseum met klassiekers. Ik kon de ingang niet vinden en liep daarom een trap af, naar een kelder. Plotseling keek ik recht in de loop van een revolver. Ik schrok me gek. De eigenaar bleek zo vaak overvallen dat hij het wapen altijd binnen handbereik had. We raakten aan de praat en we kunnen het inmiddels zo goed met elkaar vinden dat we elke keer dat ik in de stad ben ergens lunchen. En Viktors auto? Dat zou heel goed een Talbot geweest kunnen zijn, vertelde hij mij. Ik dacht aan een Mercedes Benz, maar dat was in die tijd alleen voor de zeer rijken. Dus in mijn boek rijdt Viktor een Talbot uit 1926 aan gort."

Viktor verschijnt bij Ambo Anthos (€25).